

ЛІПІДИ

Ліпіди - це органічні неполярні сполуки, що нерозчинні у воді, але добре розчинні у неполярних розчинниках:

ефірі

хлороформі

бензині

Спільним для всіх ліпідів є наявність у складі молекули вищих жирних кислот і спиртів (одно- або багатоатомних)

Різноманітність ліпідів

```
graph TD; A[Різноманітність ліпідів] --> B[прості ліпіди]; A --> C[складні ліпіди]; A --> D[похідні ліпідів];
```

**прості
ліпіди**

(жири, воски)

**складні
ліпіди**

(фосфоліпіди,
гліколіпіди,
ліпопротеїни)

**похідні
ліпідів**

(стероїди,
каротиноїди)

ПРОСТІ ЛІПІДИ

Жири (тригліцероли) побудовані із триатомного спирту гліцеролу і вищих жирних кислот

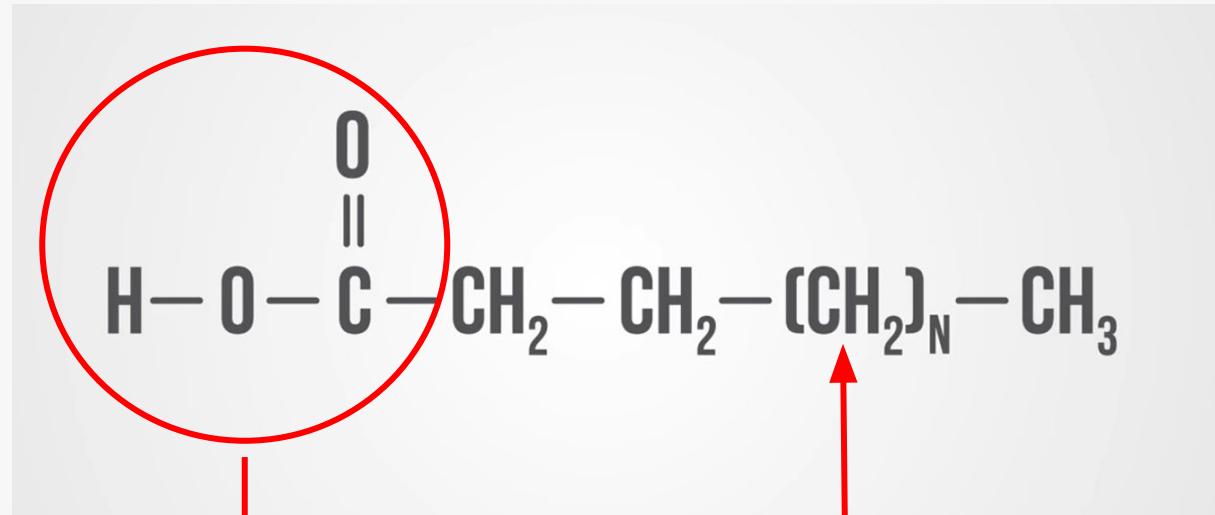
гліцерол

жирні кислоти

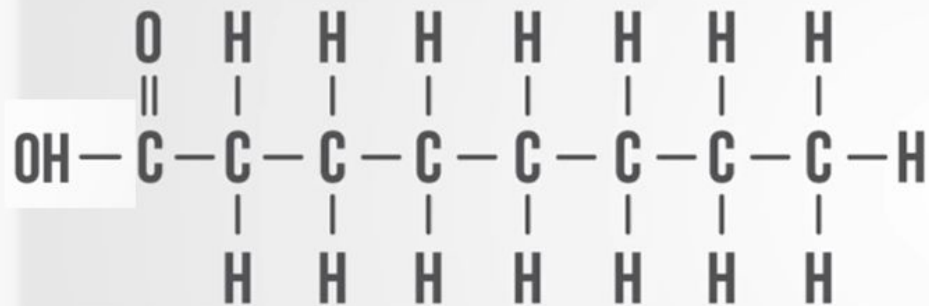
Вищі жирні кислоти

1 г жиру -
38,9 кДж енергії

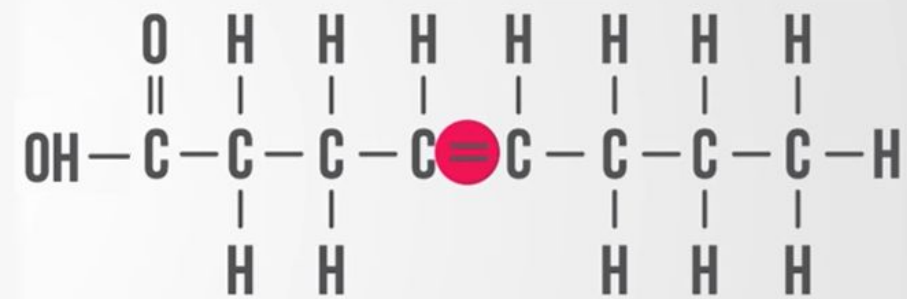

карбоксильна група

ланцюг найчастіше з
16 або 18 атомів Карбону

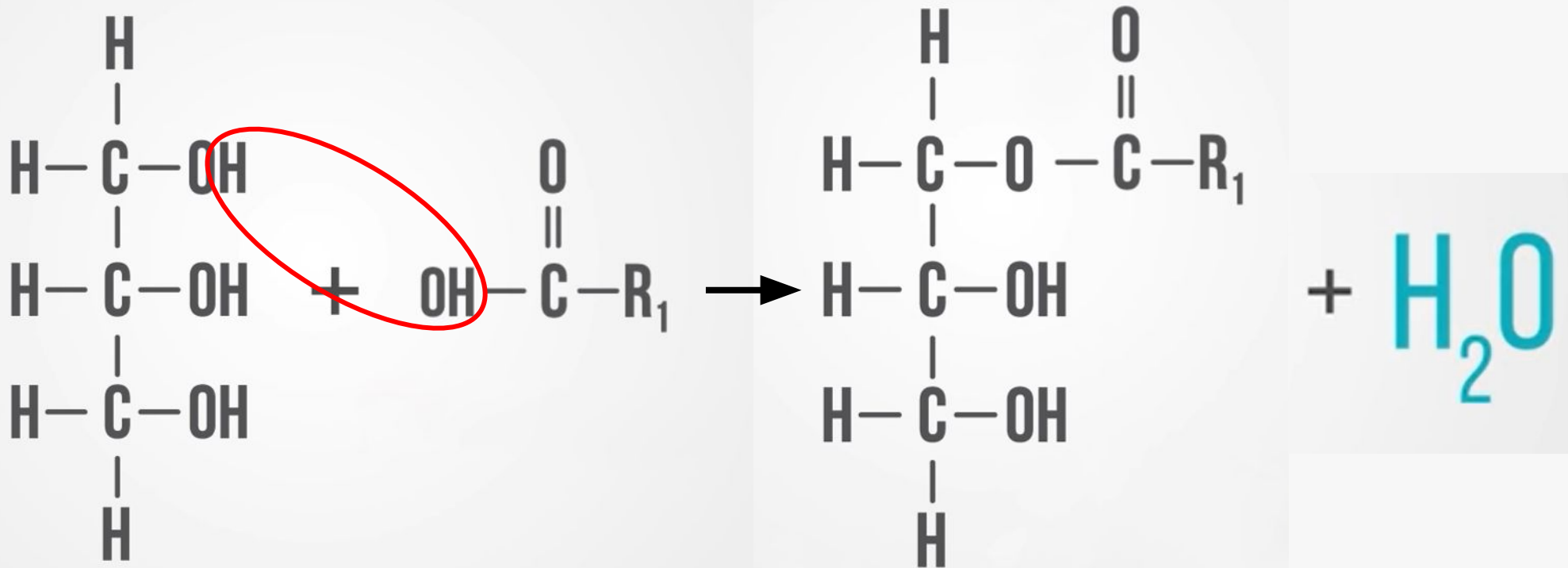

насичена жирна кислота

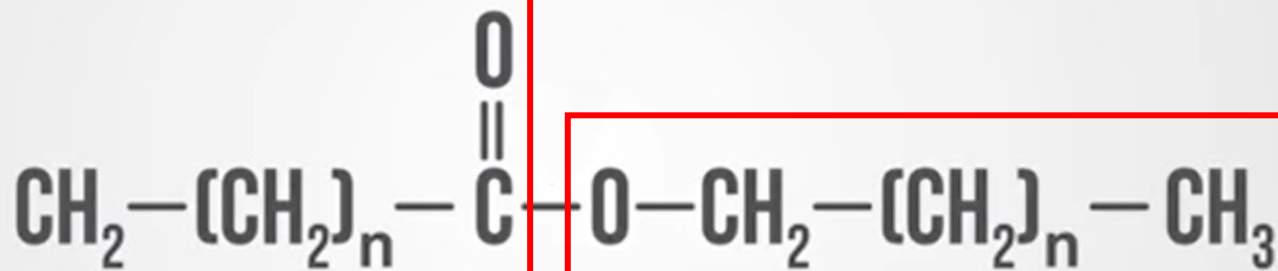
ненасичена жирна кислота

Утворення молекули жиру - реакція естерифікації

моноацилгліцерол

Воски

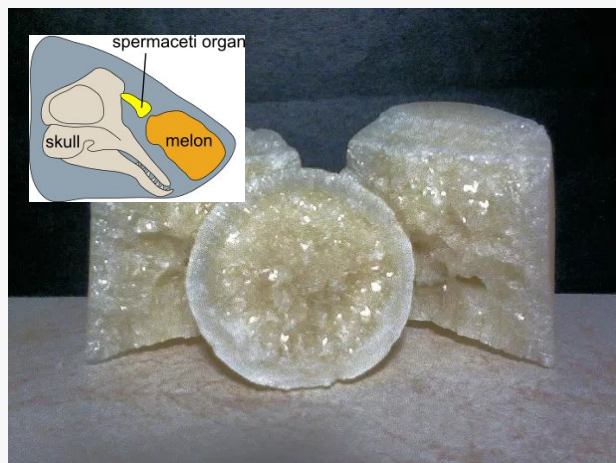

залишок жирної кислоти

залишок одноатомного спирту

ланолін
із шерсті вівці

спермацет
із порожнини черепа
кашалота

бджолиний віск

віск утворює
кутикулу листка

СКЛАДНІ ЛІПІДИ

Фосфоліпіди

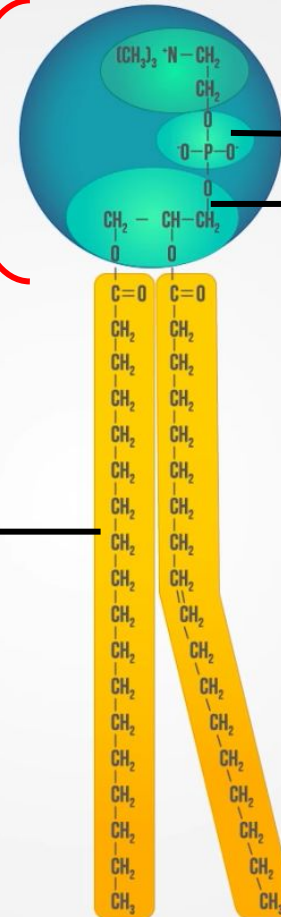
- структурний компонент клітинних мембран

гідрофільна голівка

(з грецької: Νερό - вода,
φιλία - любов)

залишки
жирних кислот

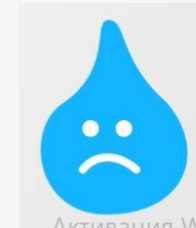

залишок ортофосфатної кислоти

залишок гліцеролу

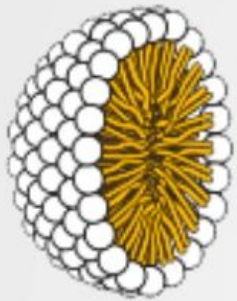
гідрофобні хвости

(з грецької: Νερό - вода,
φόβος - страх)

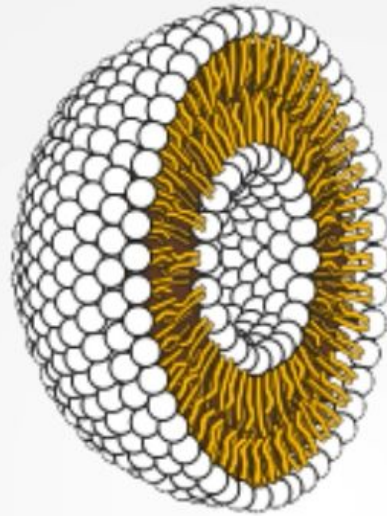

Амфіфільність - здатність сполук проявляти одночасно гідрофільні та гідрофобні властивості

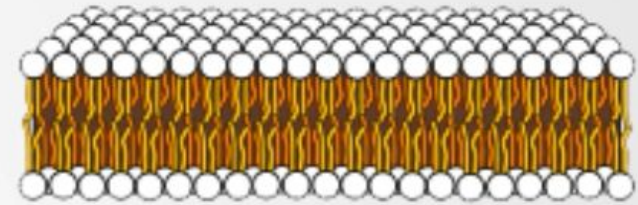
У водних розчинах фосфоліпіди можуть самоорганізуватись у певні структури

міцели

ліпосоми

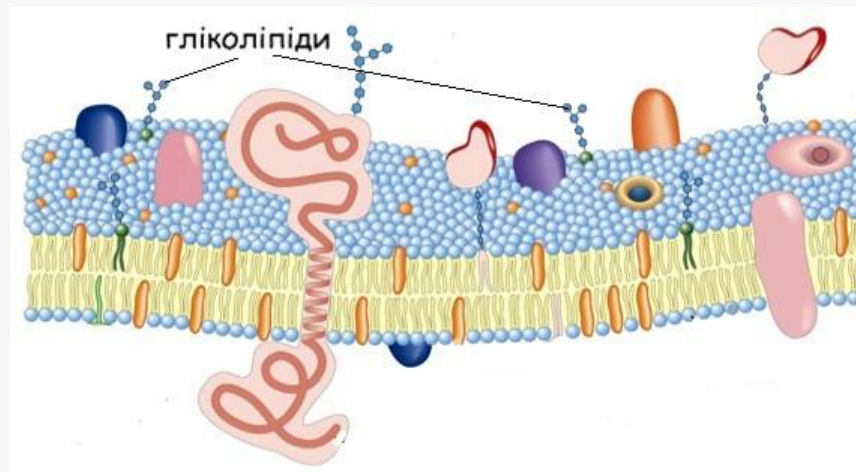
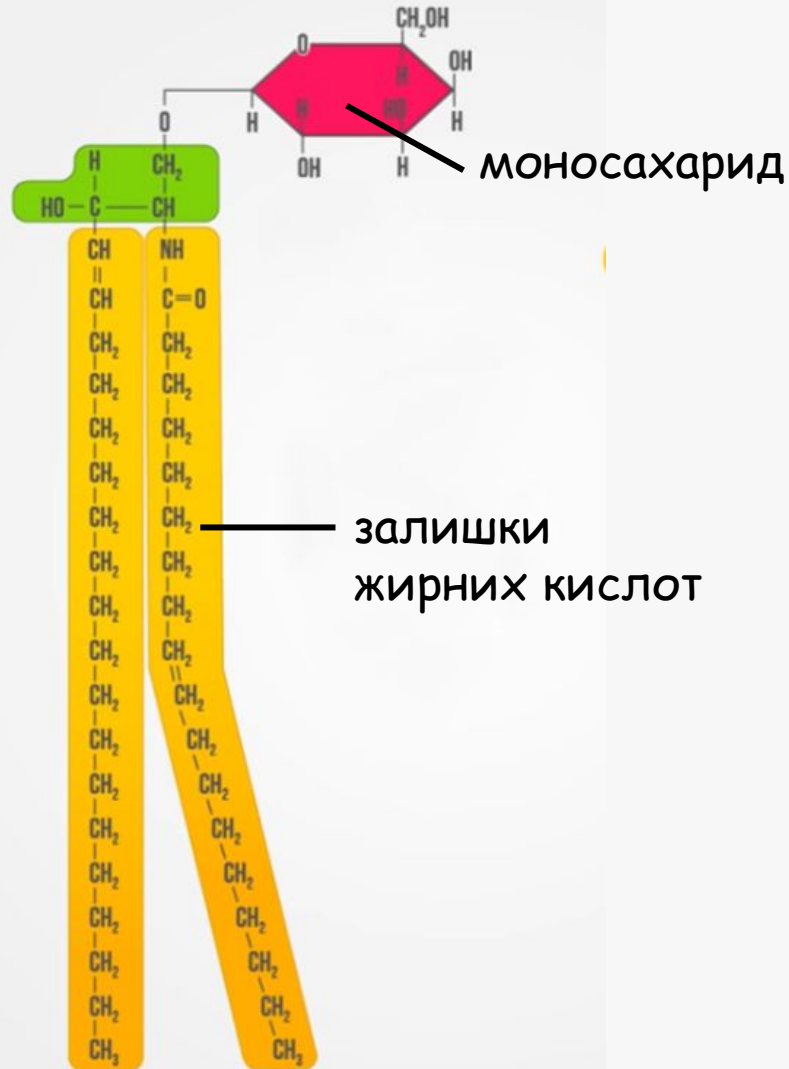
ліпідний бішар

Гліколіпіди

з грец. γλυκός— солодкий і λίπος (lípos) — жир

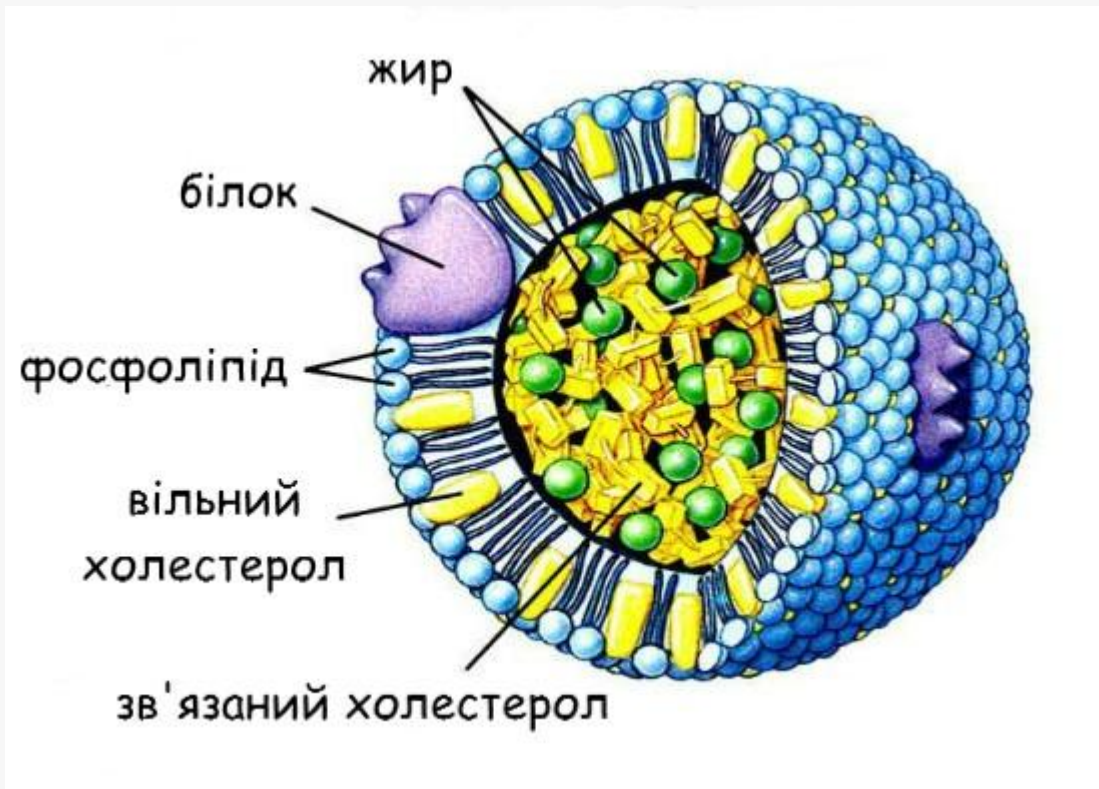
Біологічна роль:

1. входять до складу клітинних мембран;
2. є компонентами зовнішнього шару мембран;
3. є головним компонентом нервової тканини.

Ліпопротеїни - комплекси ліпідів з білками

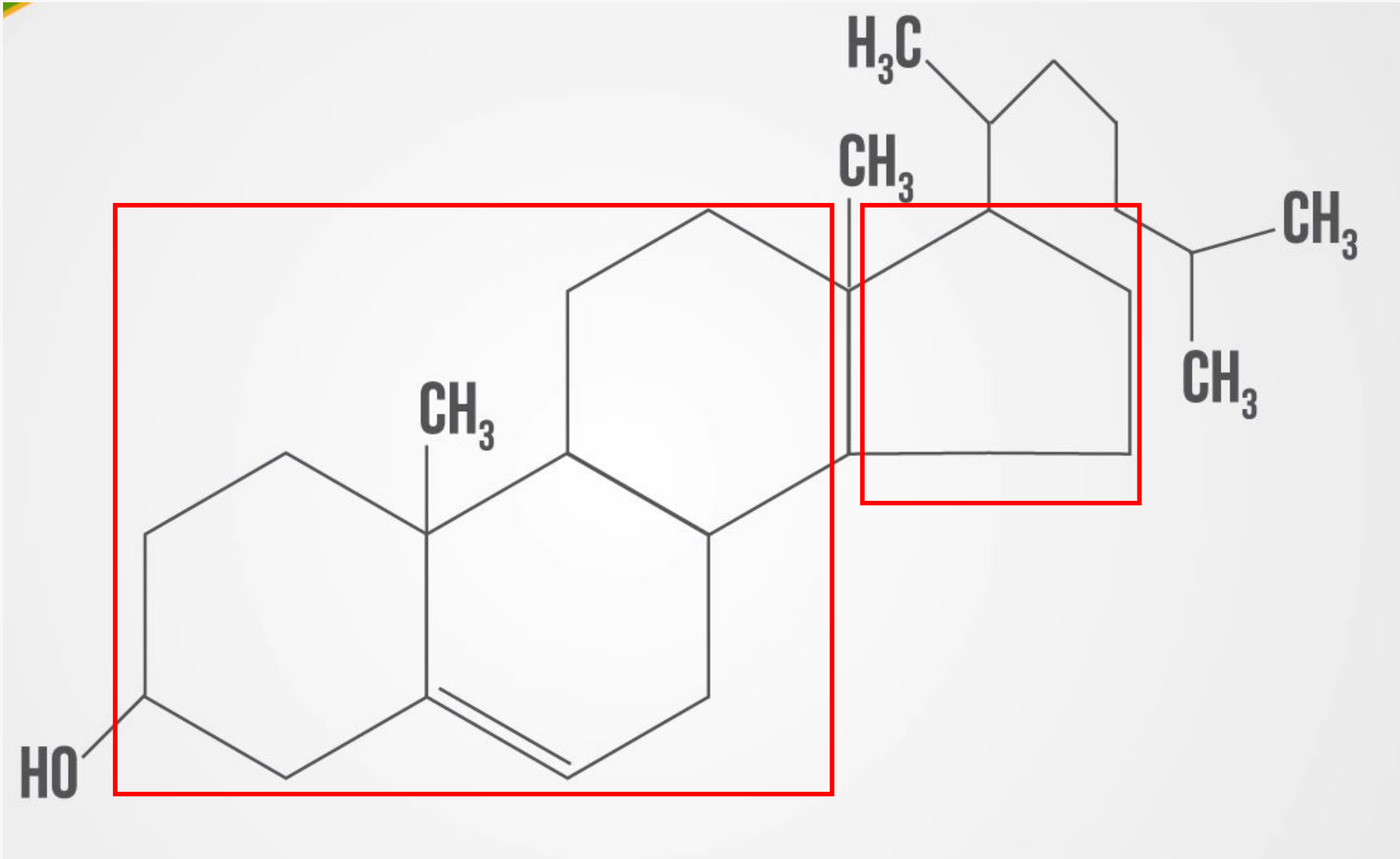
Біологічна роль:

1. транспортування ліпідів кров'ю та лімфою;
2. входять до складу клітинних мембран.

ПОХІДНІ ЛІПІДІВ

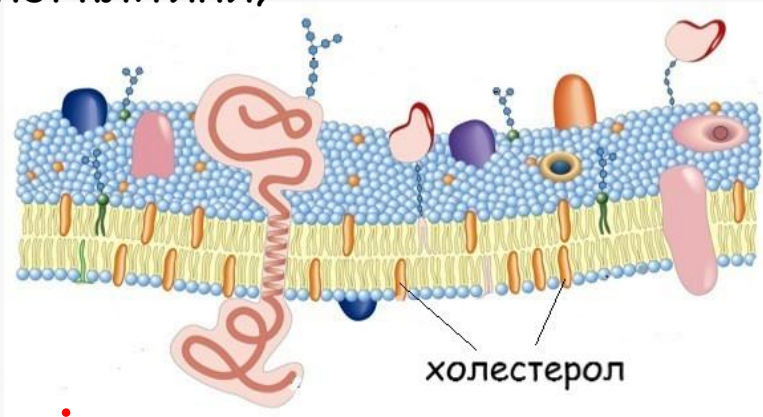
Стероїди мають циклічну структуру

Біологічна роль стероїдів

Тваринні стероїди

-холестерол стабілізує клітинну мембрану тваринної клітини;

-ЖОВЧНІ КИСЛОТИ сприяють перетравленню жирів;

-статеві гормони регулюють статеве дозрівання і функції;

-гормони кори наднирників

впливають на обмін речовин;

-КОМПОНЕНТ ВІТАМІНУ D

Рослинні стероїди

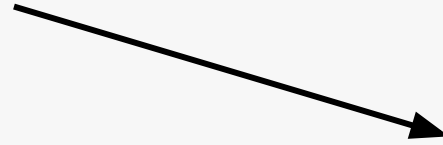
-сітостерол є аналогом тваринного холестеролу;

-ГЛІКОЗИДИ впливають на роботу серця

Каротиноїди

каротин

надає плодам червоного і жовтого забарвлення

провітамін А

ксантофіл

надає листкам і плодам жовтого забарвлення

лютеїн курячого яйця

Підсумки

Функції ліпідів

- енергетична
- структурна
- захисна
- водоутворююча (1г жиру - 1,1г води)
- запасаюча
- теплоізоляційна

Відео до уроку ви можете переглянути
за посиланням:

[://www.youtube.com/watch?v=QpCXAchw-ew](https://www.youtube.com/watch?v=QpCXAchw-ew)